

Kuviot havainnollistavat ja selkiyttävät keskeisiä sisältöjä.

Kuvio 3. Arvoperustan muodostuminen.

Nyt ja tulevaisuudessa voidaan myös puhua **työetiikasta**, koska tulevaisuudessa työntekijän, lähihoitajankin, tehtäväkuva tulee muuttumaan ja eri ammattiryhmien tehtävät tulevat sekoittumaan ja eriytymään uusilla tavoilla.

Lähihoitaja tarvitsee etiikkaa välineekseen, koska hän joutuu käyttämään omaa persoonaansa työvälineenä ja pohtimaan oman arvomaailmansa suhdetta oman ammattialansa arvioihin. Näin lähihoitajalle kehittyy **ammatti-identiteetti**, jonka varassa hänen on hyvä tehdä työtänsä. Hyvä ammattieettinen toiminta näkyy niin kauniina käytöksenä kuin sovitujen toimintakäytäntöjen noudattamisenakin.

Ammatti-identiteetti näkyy kauniina käytöksenä.

Kuvitus tukee tekstiä.

Tietoruudut korostavat tärkeitä asioita.

Ammattietiikkaa on:

- vaitiolovelvollisuus
- ammattitaito
- myönteinen suhtautuminen
- luottamuksellisuus
- vastuun ottaminen
- yksilön huomioiminen
- hienotunteisuus
- myötäeläminen
- sopeutuminen työyhteisöön
- toisen kunnioitus
- suvaitsevaisuus
- kaunis käytös
- kohteliaisuus
- pukeutuminen
- yksityisyyden kunnioitus.

Ammatillisuudella tarkoitetaan kykyä ja taitoa toimia oikein. Lähihoitajan ammatillisuus kasvaa tietojen ja taitojen karttuessa. Tietopohja tuo työntekijälle varmuutta ja kokemusten kautta kertyy osaamista, jota on mahdollisuus soveltaa muuttuvissa tilanteissa. Juuri muutokset ja uudet tilanteet ovat niitä, joissa ammatillisuus korostuu. Toimiessaan ja tehdessään valintoja työntekijä käyttää ammattietiikkaa välineenään. Arkielämässä ja työssä eettisiä kysymyksiä, jännitteitä tai ristiriitoja liittyy kaikkiin valintatilanteisiin. Teenkö oikein, jos? Mitä toinen ajattelee, jos? Mitä tapahtuu, jos?

Puhekuplissa
kuvataan uuden
OPS:n mukaisia
ammattiosaamisen
ydinalueita.

2. Elämän kulku

Tämä luku käsittelee ihmisen kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Kasvatuksessa ja ohjauksessa tärkein tieto liittyy kasvun ja kehityksen vaiheen tunnistamiseen. Onko asiakas, lapsi tai nuori, saavuttamassa tai ohittanut

tietyn kehitysvaiheen vai onko hän palannut takaisin aiempaan vaiheeseen?

Ensin tarkastellaan yksilön kasvua kehityspsykologian näkökulmasta. Elämäkulun vaiheita tarkastellaan muun muassa varhaisen kehityksen ja kiintymyssuhteiden teorioiden valossa. Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teoriassa käsitellään ihmisen koko

elämänkaarta. Toisessa osassa tarkastelun kohteena on ihmisen kasvu ja taitojen kehittyminen. Näkökulma on kasvatustieteellinen. Kolmas osa tuo mukaan ympäristön ja kulttuurin vaikutuksen elämäntulkintaan.

Kehityspsykologia

Kehityspsykologia on psykologiatieteen osa-alue, joka tutkii ja kuvaa yksilön psyykkisissä rakenteissa ja toiminnoissa tapahtuvia muutoksia elämänkaaren aikana sekä pyrkii löytämään ne tekijät, jotka joko estävät tai edistävät psyykkistä kehitystä. Kehityspsykologisen tutkimuksen alkuvaiheissa kiinnostus kohdistui lähinnä kehitykseen lapsuudessa ja nuoruudessa. Ajateltiin, että lapsuus ja nuoruus ovat ne ikävaiheet, joissa kehitystä tapahtuu. Totta onkin, että lapsuuden ja nuoruuden aikana tapahtuu kehitystä voimakkaammin kuin missään muussa ikävaiheessa. Seuraavaksi kiinnostuttiin vanhuudessa tapahtuvista muutoksista ja viimeisenä otettiin tutkimuskohteeksi myös aikuisikä. Joten nyt kehityspsykologinen tutkimus kattaa koko elämänkaaren hedelmöityshetkestä kuolemaan. Tässä teoksessa käsitellään koko elämänkaarta syntymästä kuolemaan, sillä lähihoitajan työympäristö kattaa tämän alueen.

Psykologinen sanasto ovat niin yleisessä käytössä, että ihmiset käyttävät sitä arkipuheessa eivätkä välttämättä ajattele puhuvansa psykologisin termein. Samoin tiedotusvälineissä niitä tapaa jatkuvasti. Tällaisia termejä ovat esimerkiksi stressi, aggressio, itsetunto, narsismi, temperamentti, motiivi, emotionaalinen jne. Myös psykologian eri osa-alueita on niin paljon, että monet ihmiset ovat jossain vaiheessa elämänsä tekemisissä psykologien kanssa.

Tehtävä

Muistele, oletko ollut tekemisissä jonkin alan psykologin kanssa. Vertaile pienryhmissä kokemuksianne.

Monipuoliset yksilö- ja ryhmätehtävät tukevat oppimista.

Selkeäkielisessä viestinnässä pyritään saamaan viesti perille mahdollisimman hyvin ottamalla huomioon viestin vastaanottajan lähtökohdat ja mahdollisuudet. Pienten lasten toiminnan ohjaaminen vaatii viestien perillemenon jatkuvaa huomaamista ja varmistamista. Ajattelun ja kielen kehityksen vaiheiden tunteminen on pohjana sanalliselle vuorovaikutukselle. Ohjauksessa huomioidaan sanavarasto puheen tuottamisen lisäksi. Ohjeet annetaan yksi kerrallaan. Käytetään positiivista puhetta käskyissä ja kehotuksissa: ”Nyt syömään!” ”Istuudutaan.” Tällöin ohjaaja tarkoittaa, mitä sanoo.

Kouluikäiset oppivat ohjeiden noudattamisen ja heitä auttaa, kun ohjeet ovat selkeät. Esiopetusikäiset opettelevat jo viemään saamiaan sanallisia viestejä ja ohjeita kotiin. Nuoret ovat tarkkoja siinä, että heitä kunnioitetaan. Vaikka ohjauksen tyyli voi olla rento, ohjaajan on välttävä loukkaamista nuorta tahattomasti. Aikuisten hoitamisessa ja ohjaamisessa ohjaustyylillä säätelevät asiakkaan lähtökohdat. Teitittelyä

i

Inforuudut tarjoavat lisätietoa.

Selkokieli on helppolukuisesti muokattua kieltä, jota on helppo lukea ja ymmärtää. Se on eri asia kuin selkeä ja hyvä yleiskieli. Selkokielen rakennetta ja sisältöä on yksinkertaistettu. Lauseet ovat lyhyitä ja tekstin asettelu helpottaa lukemista. Selkokieli sopii niille, joiden on vaikea käsittää yleiskielistä tekstiä ja käsitteitä. Myös hitaat lukijat hyötyvät selkokielestä. Suomessa selkokieltä tarvitsevia on noin 300 000. Heitä on erityisesti seuraavissa ryhmissä:

- maahanmuuttajat
- vanhukset
- eri vammaisryhmät (lievästi kehitysvammaiset, afaatikot)
- lukemis- ja kirjoitushäiriöiset.

Selkokielellä julkaistaan kirjoja, lehtiä, esitteitä, oppaita ja internetsivuja. Selkojulkaisussa on nuolimerkki tunnuksena selkokielisyydestä. Tunnuksen myöntää opetusministeriön selkokieliforyhmä.

- www.papunet.net/selko
- www.verneri.net/selko

Nettiosoitteet ohjaavat hankkimaan lisätietoa.

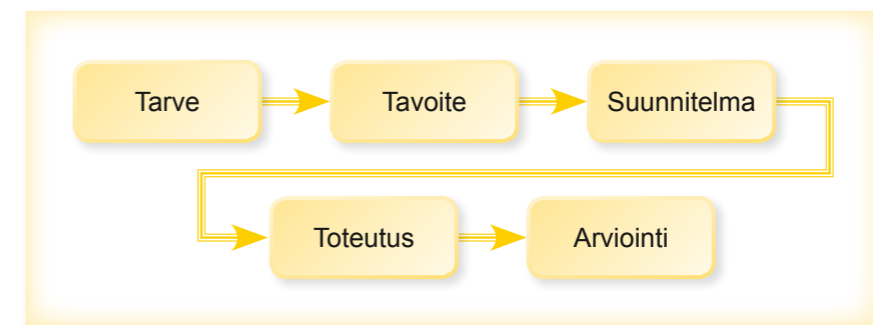
käytetään vielä Suomessa, mutta muuten ohjaus on epämuodollisempaa kuin aiemmin. **Hoitajan kohtelias käytös** mainitaan asiakas- ja potilaskyselyissä hoitajan tärkeimmäksi ominaisuudeksi. Muistisairaana asiakkaan kanssa viestinnässä käytetään selkeitä ohjeita. Puhetyyli ja rytmi täytyy tällöin sovitaa sisältöön. Huonokuuloiselle ihmiselle ei kannata huutaa, koska äänenvoimakkuuden korottaminen vaimentaa sanoista konsonantteja ja vaikeuttaa kirjainten erottelemista ja kuulemista. Katsekontakti ja selkeäsanaisuus auttavat huulilta lukemista ja ymmärtämistä. Kehitysvammaisen henkilön sanallisessa ohjauksessa on tärkeämpää huomioida viestinnän kokonaistilanne. Viesti ei toimi, jos ohjaaja muuttuu jäykäksi tai keinotekoiseksi käyttämänsä yksinkertaistetun puheen vuoksi. Viesti menee todennäköisemmin perille, kun tuttu puhuja on luonnollinen, vaikka kaikki sanat eivät avautuisikaan.

Hoito- ja kasvatustyön prosessi

Tietoa asiakkaan **tarpeista** saadaan monella tavalla. Asiakkaan havainnointi ja haastattelu ovat käytetyimmät ja tärkeimmät **tiedonkeruunetelmät**:

- havainnot, keskustelu, haastattelu
- omaisten kanssa keskustelu
- kirjalliset suunnitelmat ja lausunnot
- monialainen yhteistyö.

Tiedät hoito- ja kasvatustyön prosessin sekä perustelet toimintaasi suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteilla.

Kuvio 12. Hoito- ja kasvatustyön prosessi.